

ДААТГАЛЫН ГЭРЭЭНИЙ ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ЗАРИМ АСУУДАЛ

SOME ISSUES OF THE LEGAL REGULATION OF INSURANCE CONTRACTS IN JAPAN

МОНГОЛЫН Дотоодын Асуудлын
Университет**Т.Наранцогт**

СЭЗИС-ын Эрх зүйн тэнхимийн ахлах багш, хууль зүйн магистр /LL.M/

Narantsogt T.

Senior Lecturer of the Department of Law, UFE, Master of Laws (LL.M)

*Хариуцлагатай зохиогч: Narantsogt.T@gmail.com

Хураангуй: Даатгалын гэрээний эрх зүйн харилцааны онцлогийг түүний ойлголт, мөн чанар, зохицуулалтын хүрээнд, Тухайлан Япон улсын даатгалын гэрээний эрх зүйн зохицуулалтын онцлог, түүний хэрэгжилт, тулгамдаж буй зарим асуудлыг судлах зорилготой. Даатгалын гэрээ нь эрсдэлийг хуваалцах, санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангах үндсэн үүрэгтэй бөгөөд иргэний эрх зүйн зарчмуудтай нягт уялддаг.

Япон улсын Даатгалын тухай хуульд даатгалын гэрээг тодорхойлохдоо харилцан туслах гэрээтэй төстэй байдлаар авч үздэг. Энэ нь даатгуулагч тодорхой хэмжээний хураамж төлөх, даатгагч хохирол учирсан тохиолдолд нөхөн төлбөр олгох үүрэг хүлээдэг зарчмаар зохицуулагддаг. Даатгалын эрх зүйн зохицуулалтад орлого, зарлагын тэнцвэр, эрсдэл-хураамжийн зохистой харьцаа зэрэг санхүүгийн үндсэн зарчмууд чухал байр суурь эзэлдэг.

Уг судалгааны ажил нь Япон улсын даатгалын гэрээний эрх зүйн зохицуулалтыг танин мэдэх замаар Монгол улсын Иргэний хууль дахь даатгалын гэрээг илүү боловсронгуй болох арга замыг эрэлхийлж, даатгалын гэрээний ач холбогдлыг танин мэднэ.

Abstract: This article aims to examine the characteristics of the legal relationship of insurance contracts through their concept, nature, and regulatory framework, with a particular focus on the legal regulation of insurance contracts in Japan, their implementation, and key challenges. Insurance contracts serve the fundamental purpose of risk-sharing and ensuring financial stability, closely aligning with the principles of civil law.

The Japanese Insurance Act defines insurance contracts in a manner similar to mutual aid agreements. Under this framework, the insured pays a certain amount of premium, while the insurer assumes the obligation to provide compensation in case of incurred losses. The legal regulation of insurance emphasizes key financial principles such as the balance between income and expenses and the proper correlation between risk and premium.

This research aims to explore the legal regulation of insurance contracts in Japan and, through this understanding, seek ways to improve the regulation of insurance contracts under the Civil Code of Mongolia. It also aims to highlight the significance of insurance contracts in social and economic contexts.

Түлхүүр үгс: Даатгал, даатгалын гэрээ, эрсдэл, зарчим

Keywords: Insurance, Insurance contract, Risk, Principle

Үндэслэл

Монгол улс даатгалын салбар хөгжлийн эхэн шатандаа явж байна. Олон улсад даатгалд суурилсан банк санхүүгийн салбар бүрэлдсэн бол манай орны хувьд банкны салбарт үндэслэж даатгал хөгжиж байгаа нь эдийн засаг талаас онцлогтой.

Зах зээл өндөр хөгжсөн орнуудад даатгалаар дамжуулан дотоодын нийт

бүтээгдэхүүний 8-12 хувийг бүрдүүлдэг (<https://www.mongolbank.mn/mn/p/financial-stability>, 2023) бол манай улс маш бага хувийг эзэлж байна, мөн банк санхүүгийн салбарын 4 хувийг эзэлж ([https://www.frc.mn/#/doc/list & id=781](https://www.frc.mn/#/doc/list&id=781), 2022), уг хувь нэмэгдэх бус багасах хандлагатай байгаа нь Монгол улсад салбарын эрх зүйн зохицуулалт хангалтгүй,

даатгалын үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллагын чадавх сул, даатгалын байгууллагаар үйлчлүүлэх талаар иргэдийн мэдлэг мэдээлэл дутмаг, энэ талаарх соёл, хүн амын сэтгэл зүй бэлэн болоогүй, хандлага төлөвшөөгүй байгаатай холбоотой байна.

Монгол улсад даатгалын гэрээтэй холбоотой маргаан өсөх, гэрээний зохицуулалтаас үүдэлтэй гэрээний талуудын эрх ашиг хөндөгдөх, даатгалын салбар зогсонги байдалд орох, ашиггүй ажиллах, эдийн засагт эзлэх хувь хумигдах, даатгуулагч нөхөн төлбөрөө авч чадахгүй байх, дахин даатгуулах бус эрсдэлийг өөртөө үлдээх, даатгалд итгэх иргэдийн итгэл багасах зэрэг сөрөг хандлага ажиглагдах болов. Мөн даатгалын олон талт үйл ажиллагаа түүний эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох шаардлага хэрэгцээ нэмэгдсээр байна.

Олон улс болон үндэсний хэмжээнд даатгалын гэрээний харилцаанаас үүдэлтэй эрх зүйн маргаан ихсэх хандлагатай. Даатгалын гэрээ нь аливаа эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангах зорилготой иргэний эрх зүйн чухал гэрээний нэг төрөл юм. Энэ нь даатгагч болон даатгуулагч хоёр талын хооронд байгуулж, тодорхой эрсдэл тохиолдсон үед даатгалын нөхөн төлбөр олгох үүргийг даатгагч хүлээдэг эрх зүйн харилцаа юм. Даатгалын гэрээ нь санхүүгийн аюулгүй байдлыг хангах, эрсдэлийг бууруулах, эдийн засгийн тогтвортой байдлыг дэмжих гол хэрэгсэл болж хөгжиж ирсэн.

Даатгалын гэрээг олон улсын болон үндэсний хууль тогтоомжид тодорхойлон тусгасан байдаг. Жишээлбэл, Япон Улсын Иргэний хууль, Арилжааны хууль зэрэгт даатгалын гэрээний үндсэн зарчим, эрх зүйн үндэслэлийг тодорхойлсон байдаг.

Даатгалын гэрээний эрх зүйн зохицуулалт нь гэрээний чөлөөт байдал, эрсдэлийн хуваарилалт, шударга байдал, итгэлцэл, нөхөн төлбөрийн зарчим зэрэг суурь зарчмуудад үндэслэн хэрэгждэг. Эдгээр зарчмууд нь даатгалын гэрээг найдвартай, үр ашигтай хэрэгжүүлэх үндэс суурийг бүрдүүлдэг бөгөөд даатгуулагч

болон даатгагчийн хоорондын эрх, үүргийг тодорхойлж өгдөг байна.

“Даатгал” гэж юу болох талаар нэгдсэн тодорхойлолт байдаггүй (山下・, 2016, р. 3) бөгөөд онолын хувьд ч гэсэн нэгдсэн ойлголтод хүрээгүй байна (山下, 2016, р. 3). Сүүлийн жилүүдэд даатгал, даатгалын эрх зүйд даатгалын гэрээг бусад даатгалтай төстэй гэрээнээс ялгахын тулд даатгалын бүтэц, даатгалын ач холбогдлын талаар хэлэлцүүлэг өрнөх болсон. Япон улсын Даатгалын тухай хуульд даатгалын тодорхойлолтыг оруулаагүй нь хуулийн эх бичвэрт даатгалын бүх шаардлагыг зохицуулах (тодорхойлох)-д хүндрэлтэй байсанд оршино (萩本編著・, 前掲注 1, 2021, pp. 4-8). Гэхдээ Япон улсын Даатгалын тухай хуулийн (цаашид Даатгалын тухай хууль) 1 дүгээр зүйлд даатгалтай холбоотой гэрээнд холбогдох хууль хэмээн заасан байх тул Даатгалын тухай хуулийн 2.1-д тодорхойлсон даатгалын гэрээ нь Даатгалын тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлд заасан даатгалын механизм дээр суурилсан ойлголт гэдгийг дурдах хэрэгтэй (吉澤卓哉牙経, 2010, р. 119). Даатгалын тухай хуулийн 2.1-т заасан даатгалын гэрээг дангаар нь тайлбарлах бус харин Даатгалын тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлд заасан “даатгал” гэдгийг харгалзан ойлгох ёстой ойлголт гэж үзэх нь зүйтэй.

Уг судалгааг Шинжлэх ухааны судалгааны нийтлэг болон тусгай аргууд болох эрх зүйн хэм хэмжээг тайлбарлах, логик, харьцуулсан эрх зүй судлал болон эрх зүйн онол, хэм хэмжээний онол, Эрх зүйн үйлчлэлийн хүрээн дэх судалгааны арга зүйг гол баримтлал болгон судлав. Мөн Монгол болон Япон улсын даатгалын гэрээний эрх зүйн зохицуулалт, түүний үндсэн зарчмуудын талаарх ойлголтыг харьцуулан судалж, үндэсний даатгалын гэрээний эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох арга замыг эрэлхийлэв.

Даатгалын гэрээний тухай ойлголт

Хүн төрөлхтний түүхээс үзэхэд эд хөрөнгийн шинжтэй буюу арилжаа худалдаа, ажил хэргийн харилцан

ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠰᠤᠬᠤᠢᠭᠣᠯᠠᠬᠤᠢ

тохиролцоог онцгой анхаарч, өгөх авах эд зүйл, төлөх үнэ хөлс, хийх ажил, үзүүлэх үйлчилгээ, хүлээх хариуцлагын талаар шүүхэд зарга нэхэмжлэл гаргах, гүйцэтгэлийг албадах боломжтой хууль, эрх зүйн эх сурвалж, төрийн бүтцийг бүрдүүлж, мэргэшсэн хуульчдыг бэлтгэж иржээ (С.Нарангэрэл, 2001, хуудсд. 7-8) Ялангуяа амлалт, хэлэлцээ, тохиролцооны тодорхой хэсгийг “хэлцэл”, “гэрээ” гэдэг эрх зүйн ойлголтод хамруулж, гэрээний талууд эрх, үүргийн хувьд холбогдох, үүрэг, хариуцлагын тогтолцоог бүрдүүлэх эрх зүйн арга хэлбэр хөгжсөн байна. (Хутыз, 1994, pp. 99-100) Эрх зүйн харилцаанд хамгийн чухал зүйл бол гэрээ (Хутыз, 1994, pp. 99-100) байдаг. Энэ нь хувийн автономи гэгдэх өөрийгөө тодорхойлох зарчмын илрэл юм. (Bydlinksi, 2017, p. 547)

Даатгалын гэрээ байгуулахад гэрээний зарчмыг баримтална. (Markus, 2022, хууд. 69) Даатгалын гэрээний эрх зүй тусгайлсан хэм хэмжээ агуулаагүй бол иргэний эрх зүйн зарчим үйлчилнэ. ((Hrsg), 2014, хууд. § 1a Rz 2.) Даатгал нь хохирол бий болоход саад болохгүй харин бий болсон хохирлыг арилгахад чиглэдэг. (Schauer, Das österreichische Versicherungsvertragsrecht, 1995) Даатгалын харилцааг гэрээний эрх зүйн харилцаагаар зохицуулдаг. (хороо, 2014, хууд. 24)

Япон улс болон Монгол улсын даатгалын гэрээний эрх зүйн зохицуулалтын шинжилгээ

Япон улсын Даатгалын тухай хууль дахь “Даатгалын гэрээ” /Даатгалын тухай хуулийн 2.1/-ний тухай ойлголтыг энэ хэсэгт нарийсган судлахын зорилоо. Ингэснээр даатгалын гэрээний ойлголт болон салбарын тусгай зарчмыг гүнзгийрүүлэн танин мэдэх боломж бүрдэнэ.

2008 онд Даатгалын тухай хуульд даатгалын гэрээний зохицуулалтыг нэмсэн байна. Энэ нь Даатгалын тухай хуульд орсон томоохон өөрчлөлтүүдийн нэг юм. (萩本修編著, 保険法立案関係資料 (別冊商事法務 321号) 6頁 (商事法務, 2008, p. 300) Даатгалын тухай хуулийн төсөл санаачлагч нь “Харилцан туслах гэрээний

даатгалын гэрээтэй төстэй агуулгатай гэрээний хувьд тухайн зохицуулалтыг баримтлах” (萩本修編著, 萩本編著・前掲注 1)頁。 , 2008, хууд. 300)-ыг зорин тус хуулийн 2.1 дэх хэсгийг зохицуулсан гэж тайлбарладаг. Даатгалын тухай хуулийн тайлбарт ч Даатгалын тухай хуулийн 2.1 дэх хэсэгт зохицуулсан “Даатгалын гэрээ”-ний тодорхойлолт нь даатгалын гэрээтэй төсөөтэй хамтран туслах гэрээнд ч хамаарна хэмээн ойлгох нь зүйтэй (大串淳子, 2008, 2011, 2013, 2015, pp. 10,13,25,36,408.)

Гэхдээ, Даатгалын тухай хуулийн 2.1 дэх хэсэг нь “ямар нэр томьёо байхаас үл хамааран” тухайн зохицуулалтын агуулгад хамаарах гэрээг “Даатгалын гэрээ” гэж ойлгон Даатгалын тухай хуулийн зохицуулалт хэрэглэгдэнэ. Үүнийг зөвхөн даатгалын гэрээ болон хамтран туслах гэрээгээр хязгаарлахгүй.

Даатгалын тухай хуулийн төслийг санаачлагч нь Даатгалын тухай хууль-ийн 2.1 дэх хэсгийн тайлбарт даатгалын гэрээтэй төстэй харилцан туслах гэрээнд ч үйлчлэхээр тайлбарласан. (有斐閣, 2009,2010, pp. 28-31,34-35,52-55,136-138)

Япон улсын Даатгалын тухай хууль нь “харилцан туслах гэрээ”-г багтаасан ойлголт ба Даатгалын тухай хууль батлагдсанаар (1) Даатгал гэх ойлголтыг тодорхойлох эсэх, (2) Харилцан туслах гэрээний хувьд Даатгалын тухай хууль үйлчлэх эсэх асуудал хөндөгдсөн. (山下=米山編, 2022, p. 131)

Хэдийгээр харилцан туслах гэж нэрлэсэн ч энэ нь агуулгын хувьд даатгалтай бараг ялгаагүй байх тохиолдолд хууль, дүрэм журмыг ялгах ёсгүй гэсэн санал гарсаар ирсэн (鴻常夫, 1974,1978,2002, pp. 219-222,266-271). Хуулийн зохицуулалтын агуулгыг тодорхойлоход “харилцан туслах”-ын нэгэндээ туслах мөн чанар болон үндэслэл болсон хуулийн онцлогийг харгалзан үзэх ёстойг онцолсон байх бөгөөд үүнийг тус бүрийн хуулийн зохицуулалтаар авч үзэх нь зүйтэй” (萩本編著・, 前掲注 1, 1996, p. 86) гэж тайлбарласан байдаг.

Даатгалын тухай хууль нь тус хуулийн 2.1 дэх хэсэгт даатгалын гэрээний суурь ойлголтыг, ердийн даатгалын гэрээ (Даатгалын тухай хуулийн 2.6 дахь хэсэг), амьдралын даатгалын гэрээ (Даатгалын тухай хуулийн 2.8 дахь хэсэг), гэмтэл, өвчний даатгал (Даатгалын тухай хуулийн 2.9 дэх заалт)-ыг тус тус тодорхойлсон. Даатгалын эрх зүйн онол нь даатгалын гэрээний тодорхойлолт нь тус зүйлийн 6 дахь хэсгээс хойш даатгалын төрлүүдийг тодорхойлолтыг оруулахын тулд оруулсан зохицуулалт гэж ойлгох нь ойлголтын зөрүү үүсгэхгүй байх үүднээс зохистой гэх тайлбар (山下 = 永沢編著, 2013, р. 4) байдаг. Харин Даатгалын тухай хуулийн 2.1 дэх хэсэгт заасан даатгалын гэрээ нь Даатгалын тухай хуулийн суурь ойлголт юм. Тус заалтын ач холбогдлыг тодруулах нь чухал асуудал юм.

Япон улсын хууль тогтоогчид Даатгалын тухай хуулийн 2.1 дэх заалтын дагуу даатгалын гэрээг дараах онцлогтой гэж тайлбарласан (萩本編著, 2016, р. 29). Үүнд:

1) Гэрээний нэршил хамаарахгүй (Даатгалын гэрээ, харилцан туслах гэрээ нь сонгодог жишээ боловч үүнээс өөр нэртэй байсан ч даатгалын гэрээ гэж үзэж болох юм.

2) Талуудын нэг тал нь гэрээнд заасан тодорхой үйл явдал үүссэн нөхцөлд нөхөн төлбөр төлөхөөр тохиролцсон

3) Нөгөө тал нь даатгалын хураамж төлөхөөр тохиролцсон

4) (3)-т дурдсан даатгалын хураамж, харилцан туслах гэрээний хураамжийг (2)-т заасан тодорхой үйл явдал тохиолдох магадлалын дагуу төлөх

Академийн түвшинд Даатгалын гэрээний тухай ойлголтыг Даатгалын тухай хууль батлагдахаас өмнөх нийтлэг ойлголтын дагуу дараах шинжтэй хэсгүүдтэй гэж ойлгож ирсэн. Үүнд:

1) Нэг талын мөнгөн хураамж (даатгалын хураамж)

2) Нөгөө талын гэнэт үүссэн эдийн засгийн хохирлыг нөхөн төлөх (нөхөн төлбөр)

3) (1) болон (2) дахь нөхцөл эсрэг харилцаанд (山下友信, 2005, р. 6) байна

4) Орлого, зарлагын тэнцвэрийн зарчим (Principle of equalization of income and expenditure)

5) Даатгалын эрсдэл хураамжийн тэнцвэрийн зарчим (principle of the balance between performance and counter-performance)

(4) ба (5)-д заасан шинжид тулгуурлан (1) ба (2) дахь шинжийн хооронд харилцан үүрэг үүсгэх бөгөөд эдгээр шинжийг агуулсан байвал академик түвшинд даатгалын гэрээ бүхийг даатгал гэж ойлгож ирсэн.

Даатгалын тухай хууль батлагдахаас өмнө Арилжааны тухай хуульд ердийн даатгалын гэрээ, амьдралын даатгалын гэрээний тодорхойлолтыг заасан боловч даатгалын гэрээний тодорхойлолт байгаагүй юм. Мөн түүнчлэн Даатгалын тухай хуулиас ялгаатай нь даатгалын хураамж, даатгалын нөхөн төлбөрийн хоорондын хамаарлуудыг зохицуулсан заалт байгаагүй. Иймээс даатгалын уламжлалт тогтолцооны тухай хэлэлцүүлэгт үндэслэн даатгалын эрх зүйн онолын хувьд (4) болон (5)-д дурдсан шинжүүдийг даатгалын гэрээний эрх зүйн шинж хэмээн ойлгож болно.

Даатгалын тухай хууль батлагдахаас өмнөх ойлголтын нэгэн адил Даатгалын тухай хууль-ийн 2.1 дэх заалтын дагуу даатгалын гэрээ гэдгийг (4) Орлого, зарлагын тэнцвэрийн зарчим болон (5) Даатгалын эрсдэл хураамжийн тэнцвэрийн зарчимд суурьласан гэж үзэх нь өнөөгийн нийтлэг ойлголт юм (嘉村・, 2010, pp. 9-11).

Япон улсын Даатгалын тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлийн “даатгал” болон 2.1 дэх хэсгийн “даатгалын гэрээ”-ний харилцан хамаарал нь Даатгалын эрх зүйн онолын хувьд Даатгалын тухай хууль-ийн 2.1 дэх заалтын дагуу даатгалын гэрээнд хамаарах боловч Даатгалын тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлд заасан “даатгал” биш байх боломжтой юм (後藤・, 2016, pp. 53-54). Дээр дурдсанчлан Даатгалын тухай хууль-ийн 2.1 -т заасан даатгалын гэрээний ач холбогдлыг тодруулахын тулд Даатгалын тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлд заасан

ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠰᠠᠬᠢᠭᠣᠯᠠᠬᠤ

“даатгал” хоорондын харилцааг тодорхой болгох шаардлагатай.

Даатгалын шинжлэх ухаан, даатгалын эрх зүйн онолоор даатгалын механизмын хувьд орлого, зарлагын тэнцвэрийн зарчим болон даатгалын эрсдэл хураамжийн тэнцвэрийн зарчим байхыг шаардана гэдэгтэй санал нэгддэг (岡田豊基, 2010, 2012, pp. 1-2, 16-17, 25-26, 38-39). Даатгалын тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлд даатгалын үндэс суурь нь орлого, зарлагын тэнцвэрийн зарчим болон даатгалын эрсдэл хураамжийн тэнцвэрийн зарчим гэж үзэж болно (吉澤, 2008., pp. 27-53).

Даатгалын эрх зүйн онолоор Даатгалын тухай хууль-ийн 2.1 дэх хэсгийн даатгалын гэрээ нь даатгалын механизмтай байх гэсэн “бичигдээгүй урьдчилсан нөхцөл” (山下ほか [洲崎], 2011, p. 3)-тэй гэж тайлбарладаг.

Монгол улсын даатгалын гэрээний эрх зүйн зохицуулалтын онцлогын хувьд Иргэний хуулийн §2.1-д Иргэний хууль тогтоомж нь Үндсэн хууль, энэ хууль болон тэдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ гэж тодорхойлжээ. Монгол улсад өнөөдрийн байдлаар 931 хууль хүчин төгөлдөр үйлчилж байна. Энэ дотроос даатгалын харилцааг зохицуулсан хууль тодорхой хэмжээг эзэлж байна. Тодруулбал, Даатгалын тухай хууль 2024.04.30 (2004-2017 онд 12 удаа нэмэлт, өөрчлөлт орсон). Даатгалын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд сайн дурын ба албан журмын гэсэн хоёр төрлийн даатгал байхаар заасан. Сайн дурын даатгалын үед гэрээний чөлөөт байдлын зарчим илүү хангагдах бол албан журмын даатгалын нөхцөлийг хуулиар нарийвчлан тогтооно. Даатгалын гэрээ, давхар даатгалын гэрээний суурь зохицуулалт, мөн даатгалын мэргэжлийн оролцогчид буюу даатгалын салбар дахь худалдааны төлөөлөгч, зуучлагч, хохирол үнэлэгчийн үйл ажиллагаа буюу даатгалын салбар дахь худалдааны төлөөлөл, зуучлалын гэрээний онцлог зохицуулалт тус хуульд тусгагдсан. Даатгалын багц хуулийн хүрээнд Эрүүл мэндийн даатгал, Нийгмийн даатгал, Жолоочийн хариуцлагын даатгал, Малын

индексжүүлсэн даатгал, Банкин дахь мөнгөн хадгаламжийн даатгал, Үр тариалангийн даатгал болон даатгалын мэргэжлийн оролцогчдын тухай хуулиуд үйлчилж байна. Хувийн эрх зүйн салбарт хамаарах гэрээ нь Иргэний хуульд үндэслэгдэж зохицуулагдах бөгөөд энэ хэсэгт тэгш эрхийн зарчмын хүрээнд байгуулагдана.

Дүгнэлт, санал

Даатгалын гэрээ нь эрх зүйн харилцаанд чухал үүрэг гүйцэтгэж, хохирлыг арилгах зорилготой бөгөөд иргэний эрх зүйн зарчимд тулгуурлан зохицуулагддаг.

Япон улсын Даатгалын тухай хуулийн 2.1 дэх хэсэг нь даатгалын гэрээг тодорхойлсон бөгөөд энэ нь **харилцан туслах гэрээтэй төстэй агуулгатай гэрээ** ч байж болно.

Даатгалын гэрээний үндсэн шинжүүд нь гэрээний нэршил харгалзахгүй, нэг тал нь нөхөн төлбөр төлөх, нөгөө тал нь хураамж төлөх, хураамжийг эрсдэлийн дагуу төлөх зэргээр тодорхойлогддог.

Хуулийн энэ зохицуулалт нь даатгалын гэрээний агуулгыг нарийвчлан тодорхойлж, **орлого, зарлагын тэнцвэр болон даатгалын эрсдэл хураамжийн тэнцвэрийн зарчимд** суурилсан эрх зүйн онолыг ашигладаг байна.

Судалгааны үр дүнд Япон улсын даатгалын гэрээний эрх зүйн орчин нь харьцангуй боловсронгуй, мэргэжлийн эрх зүйгээр зохицуулагддаг бол Монгол улсын хувьд эрх зүйн зохицуулалт илүү ерөнхий сул зохицуулалттай байх тул боловсронгуй болгох шаардлагатай байна. Мөн хоёр улсын тухайд даатгуулагчийн эрх ашгийг хамгаалах, гэрээний ил тод байдлыг нэмэгдүүлэх шаардлагатай. Энэ нь даатгалын салбарын тогтвортой хөгжлийг дэмжих, гэрээний талуудын эрх, үүргийг илүү тэнцвэртэй болгоход чухал нөлөө үзүүлэх юм.

Даатгалын гэрээний эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгохдоо дээрх тэнцвэрийн зарчмуудыг харгалзан үзэх, мөн даатгуулагч ба даатгагчийн эрх,

үүргийн тэнцвэрийг хангах чиглэлд анхаарах шаардлагатай.

Ашигласан материал

С.Нарангэрэл. (2001). *Монголын ба дэлхийн эрх зүйн тогтолцоо*. Улаанбаатар : Адмон ХХК.

Хутыз, М. (1994). *Римское частное право: Курс лекций*. –Былина.

Bydlinski, P. (2017). *Grundzüge des Privatrechts: für Ausbildung und Praxis* 10.

Schauer. (огноо байхгүй). *Versicherungsvertragsrecht*.

Markus, W. (2022). *Versicherungsvertragsrecht*. Österreich.

(Hrsg), F. i. (2014). *VersVG: Versicherungsvertragsgesetz § 1a Rz 2*.

Schauer. (1995). *Das österreichische Versicherungsvertragsrecht*.

хороо, С. з. (2014). *Монгол Улсын арилжааны даатгалын тогтолцоо үүсч хөгжсөн түүхэн замнал*. Улаанбаатар.

萩本編著, (1974) 前掲注 1),

鴻常夫, [初出 1978 (2002) , 保険法の諸問題

大串淳子, (2008, 2011, 2013, 2015).
・解説保険法・現代保険法, ・商取引法.
[第 1 版補訂版] .

有斐閣, 村. 敏. (2009, 2010). *法解説, 保険法, 一保険の意義と保険契約の類型, 他方との関係新しい保険法の理論と実務* 2.

鴻常夫, 有. 竹. (1974, 1978, 2002). *保険法の諸問題, 手形法・保険法の理論*.

萩本編著・. (1996). 前掲注 1.

山下=永沢編著. (2013). ・前掲注.

萩本編著. (2016). ・前掲注.

山下友信. (2005). *保険法*.

嘉村・. (2010). 前掲注.

吉澤卓哉牙経. (2010). *な保険ではない保険法上の犬保険契約玄 について牛保険学雑*.

岡田豊基. (2010, 2012). *現代保険法*.

吉澤, 牛. (2008, .). 前掲注 *保険学のフロンティア*. 義塾大学出版会.

山下ほか [洲崎] . (2011). 前掲注 3).

萩本修編著. (2008). 萩本編著・前掲注 1) 頁。.

萩本編著・. (2021). 前掲注 1.

後藤・. (2016). 前掲注, *役員解任の訴えの本質*.

山下・. (2016). 前掲注, *基準日後株主による取得価格決定申立*.

山下. (2016). 米山・前掲注.

萩本修編著. (2008). *保険法立案関係資料 (別冊商事法務 321 号)* 1 頁 (商事法務, . 萩本 修.

山下=米山編. (2022). 前掲注 4).

Mongolian State University of Law Enforcement